

2010-08-27

B E S L U T

HQ Bank AB
Att. Verkställande direktören
Mäster Samuelsgatan 20
103 71 Stockholm

FI Dnr 10-7854

Finansinspektionen
P.O. Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Beslut om återkallelse av tillstånd

Finansinspektionens beslut (att meddelas den 28 augusti 2010 kl. 11.00)

1. Finansinspektionen återkallar tillståndet för HQ Bank AB, org. nr 556028-1239, att driva bankrörelse.
(15 kap. 1 § lagen [2004:297] om bank- och finansieringsrörelse)
2. Finansinspektionen återkallar tillståndet för HQ Bank AB att driva värdepappersrörelse. Tillståndet avser
 - a) mottagande och vidarebefordran av order i fråga om ett eller flera finansiella instrument enligt 2 kap. 1 § 1 lagen om värdepappersmarknaden,
 - b) utförande av order avseende finansiella instrument på kunders uppdrag enligt 2 kap. 1 § 2 lagen om värdepappersmarknaden,
 - c) handel med finansiella instrument för egen räkning enligt 2 kap. 1 § 3 lagen om värdepappersmarknaden,
 - d) diskretionär portföljförvaltning avseende finansiella instrument enligt 2 kap. 1 § 4 lagen om värdepappersmarknaden,
 - e) investeringsrådgivning till kund avseende finansiella instrument enligt 2 kap. 1 § 5 lagen om värdepappersmarknaden,
 - f) garantigivning avseende finansiella instrument och placering av finansiella instrument med ett fast åtagande enligt 2 kap. 1 § 6 lagen om värdepappersmarknaden, och
 - g) placering av finansiella instrument utan fast åtagande enligt 2 kap. 1 § 7 lagen om värdepappersmarknaden.*(25 kap. 1 § lagen [2007:528] om värdepappersmarknaden)*
3. Finansinspektionen återkallar tillståndet för HQ Bank AB att registreras som förvaltare av fondandelar enligt 4 kap. 12 § lagen (2004:46) om investeringsfonder.
(4 kap. 12 § lagen [2004:46] om investeringsfonder)

4. Finansinspektionen beslutar att avvecklingen av verksamheten ska ske enligt de förutsättningar som anges i bilaga 1. HQ Bank AB ska senast den 20 september 2010 inkomma med en precisering av hur avvecklingen kommer att hanteras.
(15 kap. 4 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 25 kap. 6 § lagen om värdepappersmarknaden)
5. HQ Bank AB ska, senast den 1 mars 2011, till Finansinspektionen komma in med uppgift om att den tillståndspliktiga verksamheten har avvecklats. Uppgiften ska vara bekräftad av bolagets revisor.
6. Besluten i punkterna 1–5 ska gälla omedelbart.
(17 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 26 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden och 14 kap. 1 § lagen om investeringsfonder)

Hur man överklagar, se bilaga 2.

Sammanfattning

Finansinspektionens utredning visar att det har funnits flera synnerligen allvarliga brister i den tradingverksamhet som HQ Bank AB (banken) har drivit. Banken har under en längre tid övervärderat sin tradingportfölj kraftigt, vilket har medfört att dess finansiella ställning redovisats felaktigt i den information som banken har offentliggjort. En korrekt värdering av portföljen hade inneburit att banken varit underkapitaliserad sedan december 2008. Banken har därmed brutit mot såväl redovisnings- som kapitaltäckningsregler.

De risker som banken tagit har varit så stora att de har äventyrat bankens överlevnad. Styrelsen och verkställande direktören har därmed inte begränsat bankens risktagande enligt vad lagen kräver.

Trots att Finansinspektionen redan 2008 påpekat att banken hade brister i sin riskhantering har banken ännu inte i maj 2010 haft en riskavdelning som följt kraven på bemanning, kompetens och oberoende. Banken har dessutom löpande lämnat bristfällig och i väsentliga delar felaktig information till Finansinspektionen, bl.a. om sin kapitalsituation. De problem som har funnits har därmed dolts.

Bristerna i bankens riskhantering har till stor del berott på att styrelsen och den verkställande direktören underlåtit att inhämta nödvändig kunskap och information om bankens tradingverksamhet och de risker som var förenade med denna. Det innebär att banken i praktiken har saknat en effektiv ledning när det gäller en av dess ur ett riskperspektiv mest centrala verksamheter. Banken har därmed inte uppfyllt ett av de grundläggande krav som ställs för att få driva bank- och värdepappersrörelse.

Banken har på ett synnerligen allvarligt sätt överträtt de för banker mest centrala bestämmelserna. Någon annan sanktion än återkallelse av bankens tillstånd kan därför inte komma i fråga.

Innehåll

Finansinspektionens beslut.....	1
Sammanfattning.....	3
1 Bakgrund	5
1.1 Om HQ Bank AB	5
1.2 Tradingverksamheten	5
1.3 Händelser.....	6
1.4 Ärendet.....	7
2 Tillämpliga regler.....	8
3 Finansinspektionens bedömning.....	8
3.1 Värdering och redovisning	9
3.1.1 Bankens värdering av tradingportföljen	9
3.1.2 Bankens hantering av tradingportföljen i ett redovisningsperspektiv.....	9
3.2 Kapitaltäckning	10
3.2.1 Kapitalbrist	10
3.2.2 Kapitalkrav för marknadsrisker	11
3.3 Intern styrning och kontroll.....	13
3.3.1 Bankens hantering av risker i tradingverksamheten	13
3.3.2 Bankens riskavdelning.....	15
3.4 Styrelse och verkställande direktör	16
4 Ingripande	18
4.1 Grund för återkallelse.....	18
4.2 Stabilitetshänsyn.....	19
4.3 Valet mellan återkallelse och varning	19
4.4 Val av ingripande	20
4.5 Avveckling efter återkallelse av tillstånd	21
Bilaga 1 – Förutsättningar för avveckling	24
Bilaga 2 – Hur man överklagar till förvaltningsrätten	25
Bilaga 3 – Tillämpliga regler	26
Bilaga 4 – Bankens hantering av tradingportföljen i ett redovisningsperspektiv	31

1 Bakgrund

1.1 Om HQ Bank AB

Koncernen där HQ Bank AB (banken) ingår har drivit olika typer av finansiell verksamhet sedan 1990-talet. Banken har sedan 2006 tillstånd att driva bankrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF). Banken har även tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV). Dessutom har banken tillstånd att driva pensionssparrörelse enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande, tillstånd att registreras som förvaltare av fondandelar enligt lagen (2004:46) om investeringsfonder, samt tillstånd att utöva försäkringsförmedling enligt lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

När Finansinspektionen inledde sin utredning den 21 maj 2010 ägdes banken av det börsnoterade bolaget HQ AB. HQ AB:s största ägare är Investment AB Öresund med en ägarandel på 24,5 procent vid utgången av 2009. Banken hade vid utgången av 2009 en balansomslutning på 11,8 miljarder kronor och ett eget kapital på 561 miljoner kronor. Omsättningen uppgick för räkenskapsåret 2009 till 628 miljoner kronor och rörelseresultatet var 100 miljoner kronor. Inlåningen från allmänheten uppgick vid utgången av 2009 till 3,5 miljarder kronor.

1.2 Tradingverksamheten

Bankens handel med värdepapper för egen räkning (trading) var till en början, under mitten av 1990-talet, ett resultat av den marknadsgarantverksamhet som banken då bedrev. Risken vid denna typ av verksamhet är normalt låg, även om ett visst positionstagande krävs. Bankens positionstagande har ökat över tiden för att omkring 2000 och åren närmast därefter utvecklas till en renodlad egenhandel med en tydlig volatilitetsstrategi.

Bankens tradingportfölj har främst bestått av aktier, aktieoptioner, aktieindexoptioner och indexterminer. Exponeringarna i portföljen har främst varit mot den svenska marknaden, men när det gäller indexoptioner har banken även haft betydande exponeringar mot DAX-indexet (Deutscher Aktien Index). Strategin i portföljen har varit att sälja optioner med lång löptid och att köpa optioner med kort löptid samt att samtidigt hedga, dvs. säkra bort deltarisken (risken för förlust på grund av rörelser i priset på den underliggande tillgången) med terminskontrakt. Eftersom deltarisken i optionspositionerna i stort sett varit eliminerad genom terminskontrakt var de två största kvarvarande riskexponeringarna i bankens tradingstrategi volatilitet (hur mycket priset på en finansiell tillgång varierar) och tidsvärdet (hur värdet på optionen påverkas per varje passerad handelsdag). Strategin har historiskt sett varit lönsam för banken.

Banken har uppgett att den redan för ett antal år sedan beslutade att tradingverksamheten skulle avvecklas. Tanken var att banken återigen skulle

driva en traditionell marknadsgarantverksamhet. Bankens avsikt var att portföljen skulle avvecklas under ordnade former som inte skapade onödiga förluster. Av olika skäl, däribland marknadsutvecklingen, genomfördes inte avvecklingen på det sätt som var avsett utan banken fortsatte att ta nya positioner, till viss del för att balansera sådana positioner som banken redan hade.

1.3 Händelser

Under 2008 granskade Finansinspektionen bankens hantering och värdering av komplexa produkter. I denna undersökning identifierades ett antal brister i bankens riskkontroll. Finansinspektionen ifrågasatte bl.a. om bankens riskavdelning hade för många arbetsuppgifter med tanke på inriktningen och omfattningen av bankens verksamhet, samt om avdelningen hade de resurser som behövdes för att göra en tillräckligt frekvent oberoende värdering av tradingportföljen. Även bankens riskmått ifrågasattes, liksom avsaknaden av ett separat risksystem samt den lägre status som riskavdelningens rapporter hade jämfört med tradingavdelningens rapporter. Slutligen påpekade Finansinspektionen i undersökningen att banken borde göra övergripande stresstester och inte endast känslighetstester av dess marknadsrisker.

Därefter gjordes under 2009 en oberoende extern granskning avseende bankens riskavdelning. I en rapport som lämnades till banken den 28 augusti 2009 påpekades att det fanns anledning för banken att se över sin riskkontroll och att göra en bedömning av behovet av resurser och kompetens. Detta mot bakgrund av att banken ansågs driva en relativt komplex affärsverksamhet.

Finansinspektionen har även vid ett flertal tillfällen under hösten 2009 och våren 2010 ifrågasatt bankens interna kapitalutvärdering (IKU), dvs. bankens analys av dess samlade kapitalbehov utifrån totala riskexponeringar som årligen ska lämnas till Finansinspektionen.

Banken bedömde i den IKU som lämnades den 13 oktober 2009 att kapitalbehovet för bankens marknadsrisker var 33 miljoner kronor. Finansinspektionen ansåg att analysen i fråga om kapitalbehov för marknadsrisker var bristfällig, bl.a. eftersom banken inte hade stresstestat sina marknadsrisker. Finansinspektionen informerade också banken om detta vid möten den 3 respektive den 12 november 2009.

Därefter kom banken in med en reviderad IKU den 1 februari 2010. Den var fortfarande inte tillräckligt analytiskt då det inte gick att bedöma bankens risknivå och kapitalisering utifrån den. Med anledning av detta begärde Finansinspektionen den 22 februari 2010 ett yttrande av banken och ifrågasatte på nytt varför banken inte hade stresstestat sina marknadsrisker. Det var särskilt anmärkningsvärt att banken i den reviderade analysen enbart angett att det legala kravet på 33 miljoner kronor var fullt tillräckligt för att täcka marknadsriskerna.

Efter ytterligare ett möte mellan Finansinspektionen och banken, kom banken in med ett nytt yttrande den 24 mars 2010 där den vidhöll att ett kapitalbehov på 33 miljoner kronor var tillräckligt för bankens marknadsrisker.

Då IKU:n fortfarande var bristfällig uppmanade Finansinspektionen banken i en skrivelse den 30 april 2010 att återigen stresstesta sina marknadsrisker. Även denna gång ifrågasattes att banken endast avsatt 33 miljoner kronor för sina marknadsrisker. Finansinspektionen meddelade samtidigt att en separat undersökning om bankens hantering av marknadsrisker skulle inledas.

Då tradingverksamheten visat förlust under första kvartalet 2010 och avvecklingen inte skett i den takt som banken bestämt, beslutade banken den 15 april 2010 att tillsätta en särskild arbetsgrupp. Arbetsgruppens uppgift var att analysera tradingsportföljen och föreslå en avvecklingsplan. Efter att Dow Jones index föll drastiskt den 14 maj 2010 beslutade banken dock att forcera avvecklingen av portföljen.

1.4 Ärendet

Den 18 maj 2010 informerade banken Finansinspektionen om att den avsåg att upphöra med sin egenhandel i finansiella instrument och att bankens tradingportfölj skulle avvecklas så snart som möjligt. Banken uppgav att avvecklingen skulle kunna resultera i förluster och att den därför skulle kunna tvingas att vinstvarna framöver. Enligt banken var inte någon omedelbar vinstvarning från moderbolaget HQ AB aktuell.

Med anledning av detta och för att bilda sig en uppfattning om samtliga risker i bankens tradingverksamhet begärde Finansinspektionen samma dag att få ta del av uppgifter om tradingportföljens sammansättning. Finansinspektionens analys av portföljen visade att banken hade betydande exponeringar mot ett antal marknadsrisker. Enligt analysen fanns det betydligt större marknadsrisker än vad Finansinspektionen kunnat utläsa i tidigare granskning av bankens IKU under hösten 2009 och våren 2010.

Den 25 maj 2010 sålde banken delar av tradingportföljen med förlust vilket resulterade i att HQ AB gick ut med en vinstvarning på 200 miljoner kronor, varav hälften avsåg den aktuella försäljningen. Samtidigt aviserade HQ AB att en nyemission skulle göras på 559 miljoner kronor. Planerna på nyemissionen drogs emellertid tillbaka redan i början av juni. I stället sålde HQ AB den 8 juni 2010 sitt dotterbolag HQ Fonder AB till HQ AB:s huvudägare Investment AB Öresund för 850 miljoner kronor med option att köpa tillbaka fondbolaget. Genom försäljningen av fondbolaget kunde bankens kapitalbas stärkas med ca 700 miljoner kronor. Den 28 juni 2010 avyttrade banken den kvarvarande tradingportföljen. Den totala förlusten p.g.a. avvecklingen uppgick till ca 1 230 miljoner kronor. För att möjliggöra denna försäljning och samtidigt bibehålla en acceptabel kapitaltäckning sköt de båda indirekta ägarna Investment AB Öresund och Mats Qviberg med familj till 256 miljoner kronor i utbyte mot preferensaktier i banken. Dessutom omvandlades ett tidsbegränsat

förlagslån från Investment AB Öresund på 150 miljoner kronor till ett evigt förlagslån.

I utredningen har Finansinspektionen intervjuat bl.a. vissa av bankens styrelseledamöter, den verkställande direktören och andra befattningshavare. Finansinspektionen har även dagligen inhämtat uppgifter om bankens positioner i marknaden och utifrån denna information, beräknat egna riskmått för att löpande följa upp bankens portföljavveckling och risktagande.

2 Tillämpliga regler

I ärendet aktualiseras de mest centrala bestämmelserna avseende banken, nämligen regler om riskhantering, kapitaltäckning, styrelsens och ledningens ansvar och lämplighet osv. Utöver dessa regler tillämpas en stor mängd specialbestämmelser. Finansinspektionen har för att åskådliggöra detta valt att redogöra för de bestämmelser som tillämpas för detta beslut i bilaga 3.

Det är med utgångspunkt i de regler som anges i bilagan som Finansinspektionen gjort de bedömningar som redovisas nedan.

3 Finansinspektionens bedömning

Det är nödvändigt att den samlade bedömningen blir omfattande och detaljerad eftersom det rör sig om en mängd regelöverträdelser på flera områden. Detta bör dock inte skymma de grundläggande förhållanden som Finansinspektionens utredning visar, nämligen en rad synnerligen allvarliga brister i bankens verksamhet. Det har konstaterats att banken i juni slutligen realiserat en förlust på sammanlagt 1 230 miljoner kronor som uppkommit i tradingportföljen. Vidare kan det konstateras att banken så sent som i mars 2010 informerade Finansinspektionen om att ett kapital på 33 miljoner kronor var tillräckligt för bankens marknadsrisker. Slutsatsen blir att banken helt saknade kontroll över de risker som verksamheten var förknippad med. Risker som var så stora att de satte bankens existens på spel. I sin tur visar det allvarliga brister i bankens organisation och ledning. En följd av att tradingportföljen värderades felaktigt blev att banken under en längre tid var underkapitaliserad och att den externa redovisningen var missvisande. Det är mot denna bakgrund den följande genomgången av de närmare omständigheterna och de rättsliga bedömningarna ska läsas.

Finansinspektionen redovisar inledningsvis sina iakttagelser när det gäller bankens värdering och redovisning av de derivatinstrument som ingått i tradingportföljen. En bedömning av hur banken borde ha gjort värderingen och redovisningen följer i avsnitt 3.1. Därefter behandlas frågan om banken, utifrån det faktum att tradingportföljen borde ha tagits upp till ett annat värde än det som redovisats, uppfyllt kraven på kapitaltäckning (avsnitt 3.2). Vidare bedöms hur banken hanterat sina risker i tradingverksamheten och hur banken organiserat sin riskkontroll (avsnitt 3.3). Avslutningsvis redogörs för hur

styrelsen och verkställande direktörens fullgjort sina uppgifter att styra och kontrollera verksamheten (avsnitt 3.4).

I avsnitt 4 redovisar Finansinspektionen skälen för valet av ingripande mot HQ Bank AB.

3.1 Värdering och redovisning

3.1.1 Bankens värdering av tradingportföljen

Finansinspektionens utredning visar att huvuddelen av de derivatinstrument som ingått i bankens tradingportfölj har värderats enligt en teoretisk värdering. Enligt banken har skälet till detta varit att marknaden för dessa instrument varit inaktiv. I de fall marknaden bedömts som aktiv har banken använt s.k. implicit volatilitet för att värdera optionerna. I korthet beskriver implicit volatilitet marknads uppfattning om volatiliteten på den underliggande tillgången. Om marknaden bedömts som inaktiv har banken, i stället för implicit volatilitet, använt något som banken kallar ”teoretisk volatilitet”. Den teoretiska volatiliteten beräknades av bankens tradingavdelning och banken har uppgett att den baserats på bl.a. historiska data ca 100 dagar tillbaka i tiden. Den teoretiska volatiliteten tillämpades för alla optionskontrakt oavsett lösenpris på optionen (givet samma löptid och samma underliggande instrument). Bankens förklaring till att man förlitat sig främst på historiska volatiliteter är att man antagit att dessa hela tiden pendlar runt ett historiskt medelvärde (s.k. mean-reversion antagande). Detta innebär att om volatiliteten vid en viss tidpunkt avviker från historiska nivåer, anses detta vara något tillfälligt som inte bör utlösa en omedelbar ändring av värderingen.

Banken anser att en värdering till exakt marknadsvärde inte har behövt göras eftersom banken ändå inte avsett att stänga positionerna. Antagandet har i stället varit att när positionerna väl skulle stängas, skulle detta ske till en volatilitet i linje med det historiska medelvärdet. Banken kallar detta för en ”going-concern”-princip.

Utredningen visar att banken använt egna antaganden avseende volatiliteter vid värderingen av tradingportföljen. Det innebär att marknadsdata inte har använts trots att sådana funnits tillgängliga.

3.1.2 Bankens hantering av tradingportföljen i ett redovisningsperspektiv

Finansinspektionen sammanfattar i detta avsnitt sin bedömning av bankens redovisning av tradingportföljen. Övervägandena redovisas närmare i [bilaga 4](#).

Utredningen visar att banken inte i tillräcklig omfattning använt marknadsinformation vid värdering av merparten av de derivatinstrumenten som ingått i portföljen. Detta innebär att banken brutit mot 4 kap. 1 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) (som hänvisar till 4 kap. 14 a § årsredovisningslagen [1995:1554] ÅRL).

Banken har inte heller regelbundet undersökt om den värderingsteknik som har använts är rimlig i förhållande till hur marknaden för de aktuella instrumenten ser ut. Dessutom visar utredningen att banken vid en transaktion felaktigt resultatfört skillnaden mellan transaktionspriset och värdet enligt bankens egen värderingsteknik. Banken har i samtliga ovanstående tre fall avvikit från IAS 39. Detta innebär i sin tur att banken inte följt de allmänna råd som följer av 2 kap. allmänna råd 1 redovisningsföreskrifterna. Slutligen har banken underlåtit att lämna tillräckliga upplysningar om inneboende risker i finansiella instrument i årsredovisningen 2009. I detta fall har banken i sin redovisning avvikit från IFRS 7 och därmed de allmänna råd som följer av 2 kap. allmänna råd 1 redovisningsföreskrifterna.

I redovisningssammanhang får en avvikelse från allmänna råd från norm-givande organ endast ske om den avvikande redovisningen kan anses utgöra god redovisningssed. Eftersom banken inte följt Finansinspektionens allmänna råd och IASB:s standarder som, enligt förarbetena till bokföringslagen (prop. 1998/99:130 s. 185), ska tillmätas stor betydelse när man tar ställning till vad som utgör god redovisningssed, anser Finansinspektionen inte att den avvikande redovisningen kan betraktas som god redovisningssed. Därmed har banken även brutit mot 2 kap. 2 § ÅRKL (som hänvisar till 2 kap. 2 § ÅRL).

Banken har angett dels att den värderingsmodell som tillämpats för tradingportföljen har stämts av noga och kontinuerligt med bankens revisorer, dels att revisorerna på möten med styrelsen och på årsstämma i moderbolaget uppgett att avvikelserna varit godtagbara så länge de beskrivits i de ekonomiska rapporterna. Att banken har fört kontinuerliga diskussioner med sina revisorer ser Finansinspektionen som en naturlig del i framtagandet av de finansiella rapporterna då revisorernas uppgift är att bedöma om de ska tillstyrka att årsstämman fastställer resultat- och balansräkningen. Att banken stämt av värderingsmodellen med revisorerna befriar emellertid inte styrelsen från ansvaret för att de finansiella rapporterna är riktiga.

Sammanfattningsvis finner Finansinspektionen att banken brutit mot en rad regler för hur värdet och resultateffekterna av tradingportföljen ska redovisas, samt utelämnat ett antal upplysningar i årsredovisningen 2009. Finansinspektionen noterar att avvikelserna från hur tillgångar i tradingportföljen borde ha redovisats åtminstone sedan september 2008 har resulterat i en för hög värdering av tradingportföljen.

3.2 Kapitaltäckning

3.2.1 Kapitalbrist

Enligt Finansinspektionen skulle en korrekt värdering av tradingportföljen enligt gällande redovisningsprinciper ha inneburit en negativ resultateffekt för banken, eftersom derivatinstrumenten borde ha tagits upp till mycket lägre värden än vad banken har redovisat. En sådan negativ resultateffekt skulle ha

påverkat bankens eget kapital och därmed även dess kapitalbas. Finansinspektionen har beräknat vilken negativ resultateffekt en värdering till rimliga marknadspriser skulle ha fått för banken under perioden september 2008 t.o.m. maj 2010, se tabellen nedan. Som framgår av beräkningarna skulle en sådan marknadsvärdering ha medfört att banken varit underkapitaliserad sedan december 2008 fram till dess att denna utredning startade i maj 2010.

Det står därmed klart att banken under denna period inte uppfyllt de kapitaltäckningskrav som framgår av 2 kap. 1 § lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar (kapitaltäckningslagen).

Datum	Uppskattad resultateffekt (mkr)	Bankens kapitalbas (mkr)	Bankens kapitalkrav (mkr)	Kapitalbrist (mkr)
september 2008	– 141	541	243	
december 2008	– 318	441	229	106
mars 2009	– 251	442	222	31
juni 2009	– 282	551	286	17
september 2009	– 576	554	282	304
december 2009	– 632	525	281	388
mar 2010	– 595	527	257	325
april 2010	– 639	uppgift saknas	uppgift saknas	
maj 2010	– 732	uppgift saknas	uppgift saknas	

Tabellen visar Finansinspektionens vegauppskattningar av den resultateffekt som skulle ha uppstått för banken om tradingportföljen värderats och redovisats enligt gällande redovisningsregler vid olika tidpunkter (vega anger hur känsligt optionens pris är för förändringar i förväntad volatilitet). Negativa tecken indikerar en negativ resultateffekt. Tabellen visar vidare bankens kapitalbas och totala kapitalkrav enligt ingivna kapitaltäckningsrapporter. Slutligen visar tabellen den kapitalbrist som funnits i banken enligt Finansinspektionens beräkningar.

3.2.2 Kapitalkrav för marknadsrisker

Banken har även beräknat sitt kapitalkrav för marknadsrisker till ett för lågt belopp. I sin IKU den 13 oktober 2009 har banken beräknat kapitalkravet för marknadsrisker till 33 miljoner kronor (enligt pelare 1). Banken har dock inte utfört några stresstester av sina marknadsrisker och därmed inte lagt till något kapitalbehov (enligt pelare 2). Enligt Finansinspektionen har bankens kapitalbehov för marknadsrisker i pelare 2 vid en försiktig bedömning uppgått till ca 400 miljoner kronor i slutet av maj. I denna beräkning har hänsyn inte tagits till eventuell marknadslikviditetsrisk.

Finansinspektionen noterar att bankens underskattning av kapitalbehovet för marknadsrisker inte beror på en tillfällig felkalkyl eller felbedömning. I stället har banken i sina kontakter med Finansinspektionen under hösten 2009 och våren 2010 vidhållit sin uppfattning om att 33 miljoner kronor varit tillräckligt

för att täcka de marknadsriskerna som funnits i bankens verksamhet. Detta trots att Finansinspektionen som tidigare nämnts vid upprepade tillfällen under perioden november 2009 till april 2010 ifrågasatt bankens bedömning och uppmanat banken att stresstesta sina marknadsriskexponeringar. Samtidigt har utredningen visat att bankens styrelse redan sommaren 2009 antog en s.k. overnight-limit på 150 miljoner kronor, vilket i praktiken innebär att styrelsen godkände en risknivå där banken kunnat förlora 150 miljoner kronor på en dag. Denna uppenbara diskrepans mellan kapitalbehovet för marknadsriskerna på 33 miljoner kronor och overnight-limiten borde ha uppmärksammats av banken och åtgärder för att justera kapitalbehovet för marknadsriskerna borde ha vidtagits.

Banken har medgett att den interna hanteringen av IKU:n inte har varit tillfredställande men hävdar att detta berott på bristande kommunikation mellan styrelsen och den verkställande direktören och att styrelsen därför inte fått ta del av innehållet i denna korrespondens mellan banken och Finansinspektionen. Banken tillbakavisar starkt att styrelsen avsett att vilseleda Finansinspektionen och hävdar att de brister och fel som påtalats är orsakade av förbiseende, felbedömningar och bristfällig intern information. Bankens tidigare verkställande direktör har å sin sida i ett yttrande uppgett att styrelsen informerats om att Finansinspektionen hade synpunkter på IKU:n och att styrelseordföranden i banken såväl som i moderbolaget löpande informerats om detta.

Bankens styrelse har en skyldighet att fortlöpande bedöma bankens ekonomiska situation, oavsett om det finns brister i underlaget för styrelsens arbete eller inte. Det är styrelsen som ansvarar för de funktioner i banken som kan ha gett styrelsen bristfällig information. Styrelsen är alltid skyldig att hålla sig underrättad om sådana frågor som rör bankens totala riskexponering. Styrelsen borde således ha uppmärksammat frågan om hanteringen av marknadsriskerna och sett över bankens kapitalposition.

Att en bank är underkapitaliserad är synnerligen allvarligt. Bankens kapital ska fungera som en buffert mot de förluster som kan uppkomma i rörelsen och avser att skydda banken mot finansiella problem som annars skulle kunna leda till likvidation eller konkurs. Kapitäläckningsreglerna är därmed ett skydd för bankens kunder och andra fordringsägare. Ett ytterligare skäl för att ställa kapitalkrav på banker är att det finns en påtaglig risk för att finansiella problem sprider sig mellan olika banker. Genom att banken varit underkapitaliserad kan den inte anses ha bedrivit sin verksamhet på ett sådant sätt att dess förmåga att fullgöra sina förpliktelser inte äventyras. Om inte banken hade redovisat tradingportföljens värde felaktigt och om inte styrelsen godkände en IKU med vilseledande innehåll, vilket redan var för sig och i synnerhet tillsammans dolt bristen på kapital, hade Finansinspektionen haft underlag för att ingripa mot banken tidigare.

3.3 Intern styrning och kontroll

3.3.1 Bankens hantering av risker i tradingverksamheten

En grundförutsättning för en god riskhantering är att en bank på ett ändamålsenligt sätt kan identifiera och mäta de risker som finns i verksamheten. Banken måste således bilda sig en uppfattning om vilka risker verksamheten är förenad med samt uppskatta riskernas storlek. Detta gäller såväl enskilda risker som rörelsens samlade risker. Det är emellertid inte tillräckligt att banken identifierar och mäter sina risker. Banken måste även ha kontroll över riskerna, vilket innebär att banken måste kunna styra verksamhetens inriktning och aktivt utnyttja riskreducerande möjligheter. Huvudansvaret för detta ligger på bankens styrelse och verkställande direktör och innebär att dessa måste utarbeta väl fungerande styrsystem och instruktioner i verksamheten. Slutligen kräver en god riskhantering att det finns en oberoende och kompetent kontrollfunktion som granskar efterlevnaden av bankens system och instruktioner.

Risker förenade med tradingstrategin

Bankens strategi för tradingportföljen har medfört ett antal risker i bankens verksamhet. De mest väsentliga riskerna har varit de som uppstått på grund av att banken förvärvat och utfärdat optioner med olika långa löptider och, i vissa fall, med olika underliggande tillgångar (s.k. basisrisk). Strategin har varit att sälja optioner på långa löptider och köpa optioner på korta löptider vilket har medfört en uppenbar risk för att volatiliteterna inte rör sig som förväntat mellan löptiderna. Finansinspektionen bedömer att denna risk varit betydande. Vidare har banken köpt indexoptioner med korta löptider på DAX i syfte att hedga indexoptioner med långa löptider sålda på OMX, under antagande att OMX och DAX är fullt korrelerade. Detta har inneburit uppenbara och betydande risker i verksamheten. Därtill har banken, på grund av dess optionspositioner, varit exponerad mot ett betydande tidsvärde. Enligt Finansinspektionens uppfattning har tidsvärdet sannolikt orsakat betydande förluster i portföljen.

Utredningen visar att det huvudsakliga riskmått som banken tillämpat för att mäta riskerna i tradingverksamheten och som dagligen rapporteras till styrelsen har bestått av en riskmatris innehållande en simulering på högst 30 procents ändring av volatiliteten och 10 procents ändring i priset på den underliggande tillgången. Finansinspektionen bedömer att denna metod har utgjort ett bristfälligt riskmått då mycket större volatilitetsändringar förekommer frekvent. Dessutom har de basisrisk och det tidsvärde som beskrivits ovan inte kunnat mätas med riskmatrisen. Några mer avancerade modeller som bygger på Value at Risk-metodik eller scenarioanalyser med simuleringar av riskfaktorer har inte använts av banken.

Banken har medgett att det funnits brister i riskhanteringen och riskinstruktionerna och uppgett att detta har beaktats i bankens nya riskinstruktioner.

Finansinspektionen finner att banken varken har identifierat, mätt eller hanterat ett antal stora risker i sin verksamhet, såsom de nämnda basisriskerna och tidsvärdet. Med de mätmetoder som banken tillämpat, har det inte ens varit möjligt att mäta dessa risker. Bankens riskhanteringsinstruktioner har följaktligen varken varit lämpliga eller effektiva för att hantera verksamhetens risker. Banken har därmed inte levt upp till de krav på en god riskhantering som framgår av 6 kap. 2 och 5 §§ LBF och 6 kap. 11 § Finansinspektionens föreskrifter (2007:16) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna).

Risker förenade med värderingen av tradingportföljen

Utredningen visar att det inte har funnits en oberoende funktion inom banken med uppgift att utföra en från tradingavdelningen separat värdering av tradingportföljen. I stället har riskavdelningen använt de volatiliteter som tradingavdelningen har angett som utgångspunkt och endast bedömt om denna värdering kunnat anses vara rimlig. Vidare framgår att det inom banken inte har funnits några tydliga instruktioner för vilka kriterier riskavdelningen skulle använda vid denna rimlighetsbedömning. Banken har medgett att det inte har skett någon oberoende värdering av tradingportföljen.

Finansinspektionen anser att bristerna i den rimlighetsbedömning som riskavdelningen utfört har inneburit en risk för att portföljen skulle ges ett felaktigt värde. En granskning av skillnaden i portföljens värde enligt bankens värderingsteknik och portföljens värde beräknat med implicita volatiliteter tyder på att en förvanskning av värdet har skett. Som framgår av tabellen i avsnitt 3.2.1 har bankens tradingportfölj i stigande grad varit övervärderad sedan september 2008. Detta motsäger bankens antagande om s.k. mean-reversion, dvs. att volatiliteter rör sig runt historiska medelvärden. Med ett sådant antagande bör värdeskillnaden vara positiv vissa perioder och negativ andra perioder. Finansinspektionen konstaterar att så inte varit fallet utan att värdeskillnaden genomgående ökat de senaste två åren. Detta tyder på att värderingarna har manipulerats för att visa ett så högt värde på tradingportföljen som möjligt. Här kan tilläggas att banken anser att frågan om huruvida en manipulation skett inte saknar fog.

Det kan även noteras att banken löpande har mätt den värdeskillnad som uppstått p.g.a. bankens värderingsteknik. Trots detta har värdeskillnaden tillåtit att öka för att uppgå till mer än bankens kapitalbas utan att banken reagerat.

Med hänsyn till dessa omständigheter har banken inte levt upp till de krav på en oberoende marknadsvärdering som ställs i 9 § Finansinspektionens allmänna råd om marknadsrisk. Banken har inte heller i övrigt säkerställt att tradingavdelningens värdering varit korrekt. Därmed har banken inte uppfyllt kraven på en god riskhantering enligt 6 kap. 2 § LBF.

3.3.2 Bankens riskavdelning

Finansinspektionen konstaterar att bankens riskavdelning inte har haft tillräckliga resurser och kompetens för att hantera de risker som funnits i verksamheten. Avdelningen har inte heller haft den oberoende ställning som förutsätts för att säkerställa en god riskkontroll. Banken har i huvudsak instämt i denna kritik samt uppgett att åtgärder nu vidtagits för att säkerställa riskavdelningens kompetens, tyngd och integritet. Vad avser riskavdelningens bemanning anser banken dock att denna varit tillräcklig.

Bemanning

Bankens riskavdelning bestod under den period som utredningen avser av chefen för riskavdelningen och tre medarbetare, totalt 3,8 heltidstjänster. Avdelningens uppdrag har varit att identifiera, mäta, rapportera och kontrollera samtliga risker, med undantag för legala risker, i bankens verksamhet. Avdelningen har dessutom ansvarat för att löpande bedöma den värdering av tradingportföljen som bankens tradingavdelning utfört.

En så komplex verksamhet som den som banken driver kräver enligt Finansinspektionens bedömning mer personal. Det har också framkommit att personalen på riskavdelningen har ansett att den varit underbemannad. Synpunkter på riskavdelningens bemanning har även, som tidigare nämnts, framförts i en utvärdering som banken låtit en extern konsult utföra under 2009. Möjligen skulle en låg bemanning ha kunnat vägas upp av att banken satsat på väl fungerande riskövervakningssystem, men så har inte varit fallet.

Kompetens

Bankens riskavdelning har enligt Finansinspektionen inte heller haft den kompetens som krävts för att kontrollera de risker som funnits i verksamheten. Vid intervjuer med personalen på riskavdelningen har dessa inte kunnat lämna några tillfredsställande förklaringar till bankens stora tradingförluster. Riskavdelningen har varken identifierat eller mätt de risker som banken varit mest exponerad mot. I stället har avdelningen förlitat sig på de ofullständiga riskmått som angetts i bankens riskinstruktioner. Riskavdelningen har i en portfölj bestående av relativt enkla instrument inte mätt och rapporterat rätt risker. Detta tyder, även i avsaknad av relevanta instruktioner, på en bristande kompetens avseende de risker som funnits i verksamheten. Detta har i sin tur inneburit att avdelningen inte proaktivt har kunnat påtala riskerna för styrelsen och verkställande direktören. Att riskavdelningen inte reagerat på en utveckling där banken byggde upp en riskposition, som under 2010 resulterat i en förlust som är drygt dubbelt så stor som bankens hela kapitalbas vid ingången av 2010, förstärker intrycket av att riskavdelningen inte har haft den kompetens som krävts. Enligt Finansinspektionen har riskavdelningen inte heller tillräckligt ifrågasatt bankens limitstruktur som varit otillräcklig i förhållande till de tradingstrategier banken haft.

Oberoende

Bankens vice verkställande direktör har haft huvudansvaret för tradingportföljen. Enligt bankens interna instruktioner skulle tradingrisker, limitbrott och värderingsfrågor i vissa fall lyftas till verkställande direktören för beslut. Efter som vice verkställande direktören träder in i verkställande direktörens ställe i dennes frånvaro, har det funnits en uppenbar fara för att riskfrågor i tradingverksamheten skulle hänskjutas till en person som själv är ansvarig för den verksamhet som riskavdelningen kunde tänkas ha synpunkter på. Det har alltså funnits en intressekonflikt i bankens organisation som äventyrat riskavdelningens oberoende. Enligt Finansinspektionen är detta inte förenligt med en god riskkontroll.

Finansinspektionen bedömer vidare att handlarna haft för stora befogenheter inom banken. Riskavdelningen har inte förmått att motverka detta. När utökade limiter har begärts har riskavdelningen inte bildat sig en egen uppfattning om vilka limiter som är godtagbara ur risksynpunkt. Avdelningen har inte gjort en självständig analys utan bara bedömt om den limit som tradingavdelningen föreslagit har kunnat anses rimlig. Detta visar att riskavdelningen inte klarat av att upprätthålla den nödvändiga integriteten gentemot tradingavdelningen. De brister som identifierats i riskavdelningen har varit en viktig anledning till att det inte funnits någon uppföljning av ett antal högst relevanta risker som verksamheten varit exponerad mot.

Med hänsyn till de brister som konstaterats finner Finansinspektionen att bankens riskavdelning inte uppfyllt de krav på kompetens och oberoende som ställs i 6 kap. 1 och 12 §§ värdepappersföreskrifterna.

3.4 Styrelse och verkställande direktör

Finansinspektionen konstaterar att det mot bakgrund av vad som framkommit i utredningen finns anledning att ta upp frågan om hur styrelsen och den verkställande direktören fullgjort sina uppgifter att styra och kontrollera verksamheten.

När det gäller styrelsen har banken bl.a. uppgett att denna under inga förhållanden medvetet vilselett Finansinspektionen avseende bankens IKU. Enligt banken är de fel och brister som Finansinspektionen påtalat avseende styrelsen orsakade av förbiseenden, felbedömningar och bristfällig information. Dessutom har banken uppgett att styrelsen endast haft begränsad tillgång till korrespondensen mellan banken och Finansinspektionen avseende IKU:n. Vad avser limitgränsen på 150 miljoner kronor har banken uppgett att denna varit godkänd och rekommenderad av riskavdelningen och/eller verkställande direktören men medgett att höjningen av limiten var en felbedömning.

Styrelsen har enligt allmänna bolagsrättsliga regler det yttersta ansvaret för ett bolags organisation och förvaltningen av dess angelägenheter. Detta innebär bl.a. att styrelsen ska se till att bolagets organisation är ändamålsenlig och att

det finns riktlinjer och funktioner som kvalitetssäkrar verksamheten. Den verkställande direktören ansvarar för bolagets löpande förvaltning, vilket bl.a. innebär att han eller hon ska leda driften av bolagets rörelse och utöva tillsyn över bolagets befattningshavare.

Finansinspektionen konstaterar att bankens styrelse inte sett till att banken haft aktuella och lämpliga riktlinjer och instruktioner för att identifiera, mäta och hantera flera av de största riskerna i bankens tradingverksamhet. Detta har medfört att banken inte har kunnat hantera och kontrollera de stora risker som funnits i verksamheten. Vidare har styrelsen och den verkställande direktören brustit i sitt ansvar att säkerställa att bankens riskavdelning haft den bemaning, kompetens och det oberoende som krävts för att hantera och kontrollera verksamhetens risker.

Varningssignaler

Att bankens styrelse och verkställande direktör inte åtgärdat de bemannings- och kompetensproblem som funnits inom riskavdelningen får anses vara särskilt allvarligt då de fått upprepade signaler om att det funnits sådana brister hos avdelningen. Dessa varningssignaler har, som tidigare nämnts, kommit från såväl en av banken anlitad konsult i en rapport från den 28 augusti 2009 som från Finansinspektionen i en slutskrivelse den 16 september 2008 avseende en undersökning om bankens hantering och värdering av komplexa produkter. Finansinspektionen har även vid ett antal tillfällen under våren 2010 kritiserat bankens IKU och i synnerhet anmärkt på att det inte utförts några stresstester avseende marknadsrisker. Förutom en organisationsförändring hösten 2009 när riskfunktionen separerades från ekonomifunktionen, har banken inte vidtagit några åtgärder för att förbättra riskavdelningen. Finansinspektionen bedömer att denna brist inom organisationen har försvårat för riskavdelningen att göra ett fullgott arbete.

Kunskap och förståelse

Enligt Finansinspektionens bedömning har bristerna i bankens riskhantering varit omfattande och till stor del berott på att styrelsen och den verkställande direktören underlåtit att inhämta nödvändig kunskap och information om bankens tradingverksamhet och i synnerhet de risker som var förenade med denna verksamhet. Bankens tidigare verkställande direktör har under utredningen inte kunnat lämna några tillfredställande svar om portföljens risker eller strategi. De svar som lämnats har endast visat en övergripande kunskap om vilka instrument som portföljen innehållit medan det har funnits en oförståelse för de risker som dessa instrument medfört och en oförståelse för hur tradingförlusterna kunnat uppstå. Vad avser bankens styrelse har den förlitat sig på information som förmedlats av riskavdelningen. Även om denna information inte korrekt har återspeglat huvudriskerna i portföljen anser Finansinspektionen att styrelsen borde ha varit tillräckligt insatt i verksamheten för att ifrågasätta de riskbedömningar som presenterats för den.

En bekräftelse på att styrelsen saknat tillräcklig förståelse när det gäller tradingverksamhetens risker är den limithöjning som styrelsen beviljade under 2009. I denna del anser Finansinspektionen att det är särskilt anmärkningsvärt att styrelsen inte har analyserat bankens overnight-limit på 150 miljoner kronor och satt den i relation till bankens kapitalbas och kapitalbehov. Genom att besluta om en overnight-limit på 150 miljoner kronor har styrelsen godkänt att banken kunde förlora drygt hälften av sin kapitalbuffert på ca 250 miljoner kronor och drygt en fjärdedel av hela kapitalbasen på ca 550 miljoner kronor på en dag. Detta tyder på bristande riskmedvetenhet.

Det är också anmärkningsvärt att styrelsen inte har uppmärksammat den uppenbara diskrepansen mellan over-nightlimiten på 150 miljoner kronor och kapitalbehovet på 33 miljoner kronor.

Med hänsyn till dessa omständigheter finner Finansinspektionen att styrelsen och verkställande direktören inte kan anses ha uppfyllt de krav på insikt, erfarenhet och lämplighet som framgår av 3 kap. 2 § 4 LBF. I praktiken har banken saknat effektiv ledning när det gäller en av bankens ur riskperspektiv mest centrala verksamheter. Det innebär att banken inte uppfyllt ett av de krav som ställs för att få tillstånd att driva bankrörelse.

4 Ingripande

4.1 Grund för återkallelse

Finansinspektionens utredning visar att det har funnits flera synnerligen allvarliga brister i bankens hantering av tradingportföljen. Riskerna har varit så stora att de har äventyrat bankens överlevnad. Därmed står det klart att bankens styrelse och verkställande direktör inte begränsat bankens risktagande enligt vad lagen kräver. Redan 2008 påpekade Finansinspektionen brister i bankens riskhantering, men detta ledde inte till tillräckliga åtgärder från bankens sida. Utöver den bristande riskhanteringen har banken övervärderat sin tradingportfölj väsentligt. Den felaktiga värderingen har medfört att den finansiella ställningen och resultatet redovisats felaktigt i den information som banken har offentliggjort.

Även till Finansinspektionen har banken så sent som den 18 maj 2010 underlåtit att informera om att det fanns stora inneboende förluster i tradingportföljen. Med tanke på den stora skillnaden som funnits mellan bankens värdering och en marknadsvärdering och då denna hela tiden ökat, borde banken ha förstått att värderingstekniken var felaktig och att det i själva verket fanns en risk för stor förlust. Därtill kommer att en helt ny styrelseledamot i moderbolaget, med uppgift att framförallt granska problemen med tradingportföljen, uppmärksammat banken på att det fanns anledning att ompröva värderingsprinciperna. Dessutom reserverade sig denna person på bankens styrelsemöte den 17 maj 2010 mot bankens beslut att inte ompröva värderingen. Av utredningen framgår att styrelseledamoten på mycket kort tid satte sig in i

problematiken och med egna beräkningar kommit fram till att tradingportföljen var övervärderad med ca 850 miljoner kronor. Mot denna bakgrund är det högst anmärkningsvärt att banken inte ens den 18 maj 2010 informerade Finansinspektionen om att det åtminstone fanns en osäkerhet om värderingen av tradingportföljen.

Enligt en korrekt värderingsmetod skulle bankens kapital ha varit helt förbrukat i december 2008. Banken har alltså inte under en längre tid uppfyllt lagstadgade kapitalkrav.

4.2 Stabilitetshänsyn

LBF bygger på tanken att banker inte får äventyra förmågan att fullgöra sina förpliktelser och att varje bank därför måste ha kontroll på riskerna förknippade med verksamheten. Ytterst är syftet att förhindra att den finansiella stabiliteten äventyras, men kraven gäller oavsett om det finansiella systemets stabilitet äventyras i det enskilda fallet. Lagstiftaren har pekat ut överträdelser av de bestämmelser som syftar till att upprätthålla stabiliteten som särskilt allvarliga. I förarbetena till LBF anges att Finansinspektionen bör inrikta sina insatser på överträdelser som från stabilitetssynpunkt är allvarligare. När det gäller val av ingripande anges att Finansinspektionen bör arbeta utifrån kriterierna väsentlighet och risk. Överträdelse av en regel som syftar till att upprätthålla stabiliteten i ett institut bör i princip leda till ett strängare ingripande än en överträdelse av en ur stabilitetssynpunkt mindre viktig bestämmelse (prop. 2002/03:139 s. 382).

Banken har alltså, trots tidigare påpekanden, grovt överträtt de mest centrala bestämmelserna i LBF. Att risktagandet inte medfört allvarliga förluster för bankens kunder och andra fordringsägare eller att staten inte i detta fall har tvingats gripa in kan inte räknas banken till godo. Inte heller kan det räknas banken till godo att stora kapitaltillskott räddade banken från undergång när bristerna uppdagades.

4.3 Valet mellan återkallelse och varning

Utan tvekan är överträdelserna så allvarliga att det finns grund för att återkalla bankens tillstånd att driva bankrörelse samt dess tillstånd att driva värdepappersrörelse. Frågan är dock om det skulle kunna vara tillräckligt att endast meddela banken en varning. I förarbetena ges viss vägledning för valet av sanktion, men det överlämnas till Finansinspektionen att välja vilken sanktion som ska följa på en överträdelse och därmed bestämma när omständigheterna är sådana att tillståndet ska återkallas. Vidare anges det att vid valet mellan återkallelse och varning är det främst överträdelsernas allvarlighet ur stabilitetssynpunkt som ska vara avgörande. Varning ska endast väljas om det framstår som en tillräcklig åtgärd i det särskilda fallet. Som exempel på omständigheter som kan göra att varning framstår som tillräckligt anges att banken inte kan befaras upprepa överträdelserna och att prognosen för banken därför är god

eller att man från institutets sida inte förstod bättre när överträdelsen skedde (prop. 2002/03:139 s. 383).

Banken har vid flera tillfällen fram till våren 2010 i stort sett valt att ignorera påpekanden om förekommande brister. Först efter den 21 maj 2010 har banken och dess ägare vidtagit åtgärder för att förbättra läget i banken, men något annat kan rimligen inte förväntas i det uppkomna läget. Banken har numera avvecklat sin tradingverksamhet. Dessutom har banken fått betydande kapitaltillskott. För att komma till rätta med de konstaterade bristerna har banken bl.a. uppdragit åt en extern konsult att göra en analys av bankens internkontroll samt antagit en ny riskinstruktion, förändrat sin rapporteringsstruktur för ledande befattningshavare och antagit nya riktlinjer för IKU:n. Banken har också uppgett att styrelsen i såväl banken som dess moderbolag, HQ AB, kommer att ställa sina platser till förfogande i samband med den bolagsstämma som HQ AB ska hålla i september 2010 och där även frågan om nyval av revisor ska behandlas. Bankens tidigare verkställande direktör har redan avgått. Banken har anställt en ny chef för riskavdelningen som tillträder den 1 oktober 2010.

4.4 Val av ingripande

Överträdelserna har enligt Finansinspektionens bedömning varit av sådan art och omfattning att någon annan sanktion än återkallelse av tillståndet inte kan komma i fråga. Detta gäller trots de åtgärder som banken har vidtagit för att komma till rätta med bristerna. En annan bedömning skulle medföra att banker, genom medvetet eller vårdslöst risktagande, kan riskera systemstabiliteten och borgenärernas fordringar utan annan sanktion än en varning förenad med en straffavgift. Det kan leda till en höjd risknivå i det finansiella systemet, en utveckling som LBF är avsedd att motverka. Vidare är bedömningen i linje med Finansinspektionens tidigare beslut. Bankens överträdelser skiljer sig från och är allvarligare än de som låg till grund för beslutet den 27 september 2007 mot Carnegie Investment Bank AB (FI Dnr 07-6125). I det här fallet har bristerna varit så påtagliga att bankens överlevnad hotats. Den har under en längre tid drivit sin verksamhet med otillräckligt kapital och har även låtit bli att vidta de åtgärder som behövdes för att få kontroll över riskerna.

Bankens tillstånd att driva bankrörelse ska därför återkallas. Av samma anledning ska även bankens tillstånd att driva värdepappersrörelse återkallas.

Banken har även tillstånd att registreras som förvaltare av fondandelar enligt 4 kap. 12 § lagen om investeringsfonder. Detta tillstånd förutsätter att banken även har tillstånd att driva värdepappersrörelse. Eftersom bankens tillstånd att driva sådan verksamhet nu återkallas, saknas förutsättningar för banken att behålla tillstånden. Bankens tillstånd att registreras som förvaltare av fondandelar ska därför återkallas.

Det kan inte uteslutas att beslutet om återkallelse vållar oro hos insättare och andra fordringsägare. Detta kan leda till att banken under avvecklingen får

kännas vid finansiella påfrestningar i form av ansträngd likviditet. Det är därför angeläget att avvecklingen kan inledas genast och genomföras under former som allmänt uppfattas som betryggande. Besluten om tillståndsåterkallelse ska därför gälla omedelbart.

4.5 Avveckling efter återkallelse av tillstånd

Det är viktigt att avvecklingen sker på ett sätt som mildrar effekterna för bankens kunder och marknaden i stort. Avvecklingen ska därför ske under sex månader på det sätt som anges i bilaga 1. Banken ska föreläggas att senast den 20 september 2010 komma in med en precisering av hur avvecklingen närmare ska ske. Banken ska vidare föreläggas att senast den 1 mars 2011 redovisa för Finansinspektionen hur avvecklingen har skett.

Dessa förelägganden ska av samma skäl som återkallelsebesluten gälla omedelbart.

Finansinspektionen kommer att ansöka om likvidation av banken enligt 10 kap. 31 och 33 §§ LBF. Tingsrätten ska då försätta banken i likvidation.

Banken har även tillstånd att driva pensionssparrörelse enligt lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande. Tillståndet att driva pensionssparrörelse upphör enligt 7 kap. 3 § lagen om individuellt pensionssparande att gälla i samband med att bankens tillstånd att driva värdepappersrörelse återkallas.

Ett beslut om likvidation innebär att banken inte längre uppfyller förutsättningarna för tillstånd att driva försäkringsförmedling. När tingsrätten har fattat beslut om likvidation av banken kommer Finansinspektionen därmed att återkalla tillståndet vad gäller försäkringsförmedling enligt 8 kap. 2 § 4 lagen (2005:405) om försäkringsförmedling.

Beslut i detta ärende har fattas av Finansinspektionens styrelse efter föredragning av chefsjuristen Per Håkansson. I ärendets slutliga handläggning har även avdelningschefen Uldis Cerps, t.f. avdelningschefen Martina Jäderlund, riskanalytikern Göran Nirdén, juristerna Christian von Ahlefeld och Robert Karlsson samt redovisningsexperten Jorma Kyrö deltagit.

FINANSINSPEKTIONEN

Bengt Westerberg

Per Håkansson

Bilagor:

Bilaga 1 – Förutsättningar för avveckling

Bilaga 2 – Överklagandehänvisning

Bilaga 3 – Tillämpliga regler

Bilaga 4 – Bankens hantering av tradingportföljen i ett redovisningsperspektiv

Kopia för kännedom till:

Bolagsverket
Finansdepartementet
Riksgälden
Konsumenternas Bank- och finansbyrå
Konsumentverket
Riksbanken
Revisorsnämnden
Statistiska centralbyrån
Svenska Bankföreningen
Svenska Fondhandlareföreningen
UC AB
Euroclear Sweden AB
Finansbolagens förening
Fondbolagens förening
Aktiespararna
Finanssivalvonta/Finansinspektionen
Finanstilsynet Danmark
Finanstilsynet Norge

Bilaga 1

Förutsättningar för avveckling

HQ Bank AB:s (banken) verksamhet ska avvecklas så snart detta är möjligt. Banken får dock fortsätta att driva sådan tillståndspliktig verksamhet som behövs för att avvecklingen ska kunna ske under ordnade former och utan att kundernas intressen äventyras.

Banken får under avvecklingen inte avhända sig eller pantsätta tillgångar på annat än affärsmässiga grunder.

Avvecklingen ska ske i samråd med Finansinspektionen.

Finansinspektionen kommer att förordna en revisor för att följa avvecklingen i banken.

Information

Banken ska omgående informera sina kunder och andra motparter om avvecklingen och dess följder.

Banken ska informera såväl Finansinspektionen som sina kunder och andra motparter om hur verksamheten kommer att skötas under avvecklingsperioden.

Bilaga 2

Hur man överklagar till förvaltningsrätten

Om ni anser att beslutet är felaktigt kan ni överklaga det. Skriv i så fall till förvaltningsrätten, men sänd in skrivelsen till Finansinspektionen, Box 7821, 103 97 STOCKHOLM.

Ange i er skrivelse ärendets nummer, vilket beslut ni överklagar, den ändring ni vill ha och varför ni anser att beslutet ska ändras. Underteckna skrivelsen och ange namn och adress.

Överklagandet ska ha kommit in till Finansinspektionen inom tre veckor från den dag ni fick detta beslut. Om överklagandet kommer in senare får det inte prövas.

Finansinspektionen sänder överklagandet till förvaltningsrätten i Stockholm för prövning, om Finansinspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Bilaga 3

Tillämpliga regler

Värdering och redovisning av tradingportföljen

Allmänt

Banken ska vid upprättande av årsredovisning och delårsrapporter tillämpa lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL), och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2008:25) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (redovisningsföreskrifterna). Enligt 2 kap. allmänna råd 1 i redovisningsföreskrifterna anges att International Financial Reporting Standards (IFRS) bör tillämpas om inget annat krävs enligt lag eller annan författning.

Ett företags möjlighet att avstå från att tillämpa allmänna råd begränsas av kravet på att företaget ska tillämpa god redovisningssed (2 kap. 2§ ÅRKL hänvisar till 2 kap. 2§ årsredovisningslagen [1995:1554] ÅRL). I sin bedömning av vad som utgör god redovisningssed bör företaget därmed lägga stor vikt vid såväl Finansinspektionens allmänna råd som IFRS. Det innebär att finansiella företag endast kan avvika från Finansinspektionens allmänna råd att tillämpa lagbegränsad IFRS, i den mån den avvikande redovisningen kan anses utgöra god redovisningssed och samtidigt IFRS inte kan anses utgöra god redovisningssed.

Enligt 4 kap. 14 a § andra stycket ÅRL (hänvisning från 4 kap. 1 § och 2 § punkt 6 ÅRKL) ska det verkliga värdet på finansiella instrument bestämmas på grundval av instrumentets marknadsvärde. Om något marknadsvärde inte kan bestämmas för ett instrument men däremot för dess beståndsdelar ska det verkliga värdet bestämmas på grundval av beståndsdelarnas marknadsvärde. Om inte heller en sådan värdering är möjligt ska det verkliga värdet bestämmas med hjälp av sådana allmänt accepterade värderingsmodeller och värderingsmetoder som ger en rimlig uppskattning av marknadsvärdet.

Den standard i IFRS-regelverket som anger hur finansiella instrument ska värderas är IAS 39 *Finansiella instrument: Redovisning och värdering*. Upplysningar om finansiella instrument ska lämnas enligt bl. a. IFRS 7 *Finansiella instrument: Upplysningar*.

Enligt IAS 39 p. 46-47 ska alla derivatinstrument värderas till verkligt värde. För finansiella instrument ska företag upplysa om vilka metoder och antaganden det verkliga värdet baseras på i en hierarki för verkligt värde. Hierarkin innehåller tre nivåer (IFRS 7 p. 27 B).

- Nivå 1-instrument som värderas till ett noterat pris.

- Nivå 2-instrument som värderats till andra indata än de i nivå 1, som är observerbara för tillgången eller skulden direkt eller indirekt genom härledning.
- Nivå 3-instrument vars verkliga värde inte bygger på observerbara marknadsdata.

Värdering och värderingstekniker

Enligt IAS 39 p. 48 A är det bästa uttrycket för verkligt värde noterade priser på en aktiv marknad. Om marknaden inte är aktiv ska företaget ta fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. Värderingstekniker innefattar

- att använda nyligen genomförda transaktioner mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och har ett intresse av att transaktionen genomförs, om sådana finns tillgängliga,
- hänvisning till verkligt värde för ett annat instrument som i allt väsentligt är likadant,
- analys av diskonterade kassaflöden, och
- optionsvärderingsmodeller.

Syftet med en värderingsteknik är att fastställa vad transaktionspriset skulle ha varit vid värderingstidpunkten för en transaktion mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och som har ett intresse av att transaktionen genomförs, och som är motiverade av sedvanliga affärsvillkor. Den valda värderingstekniken använder marknadsuppgifter i så hög grad som möjligt och företags-specifika uppgifter i så låg grad som möjligt.

IAS 39 Vägledning vid tillämpning (VT) 75 anger bl.a. att en värderingsteknik kan väntas ge en realistisk uppskattning av det verkliga värdet om

a) den rimligt återspeglar hur marknaden skulle kunna väntas prissätta instrumentet, och

b) indata som används i värderingstekniken rimligt representerar marknadsförväntningar och mått på de faktorer avseende risk och avkastning som är inneboende i det finansiella instrumentet.

IAS 39 VT 69 anger bl.a. att definitionen av verkligt värde utgår från antagandet att företaget har förmåga att fortsätta sin verksamhet, dvs. att det inte föreligger en avsikt eller ett tvång att avveckla, att väsentligt inskränka verksamheten eller att ingå transaktioner på oförmånliga villkor. Verkligt värde utgör därför inte det värde som företaget skulle erhålla vid tvångsförsäljning, ofrivillig likvidation eller utmätningssituation.

Kalibrering av värderingsteknik

Enligt IAS 39 p 48A och VT 76 ska ett företag som använder sig av en värderingsteknik med regelbundna intervall kalibrera värderingstekniken och pröva dess giltighet genom att använda priser från observerbara aktuella

marknadstransaktioner i samma instrument (dvs. utan förändring, uppdelning eller sammanslagning) eller baserat på tillgängliga observerbara marknadsuppgifter.

Redovisning av dag 1-resultat

Enligt VT 76 i IAS 39 är det bästa belägget för verkligt värde vid den första redovisningen transaktionspriset såvida inte det verkliga värdet erhålls genom en jämförelse med andra observerbara aktuella marknadstransaktioner avseende samma instrument eller baserat på en värderingsteknik vars variabler endast innefattar uppgifter från observerbara marknader. Om det vid den första redovisningen uppstår en skillnad mellan transaktionspriset och den värdering företaget gör får företaget bara redovisa en vinst eller förlust i resultaträkningen om det verkliga värdet baseras på en jämförelse med andra observerbara aktuella marknadstransaktioner eller en värderingsteknik i nivå 2 i hierarkin (IAS 39 Basis for Conclusion (BC) 104).

Om företaget använt en värderingsteknik som innehåller variabler som inte är observerbara på en marknad, Nivå 3, får ingen vinst eller förlust redovisas vid det första redovisningstillfället, (IAS 39 VT 76 samt VT 76 A). I sådana fall kräver IAS 39 att en vinst eller förlust ska redovisas efter det första redovisningstillfället endast till den del den uppkommer på grund av en förändrad faktor (inklusive tid) som marknadsaktörer skulle beakta vid fastställande av ett pris. Företaget ska, om inga andra faktorer kan åberopas, periodisera resultateffekten över instrumentets löptid.

Upplysningar om risker

För värderingar till verkligt värde som redovisas i rapporten över finansiell ställning ska ett företag enligt delar av IFRS 7 p. 27 B för varje klass av finansiella instrument upplysa bl.a. om följande:

a) ---

b) Eventuella betydande överföringar mellan Nivå 1 och Nivå 2 i hierarkin och anledningarna till dessa överföringar.

c) En avstämning av ingående och utgående balanser av värderingar till verkligt värde på Nivå 3 i hierarkin, med separat upplysning om periodens förändringar hänförliga till följande:

- i) Summa vinster eller förluster som redovisats i resultatet, och en beskrivning av var de redovisas i rapporten över totalresultat.
- ii) Summa vinst eller förlust som redovisats i övrigt totalresultat.
- iii) Inköp, försäljningar, emissioner och regleringar.
- iv) Överföringar till eller ifrån Nivå 3 och anledningen till dessa överföringar.

d) Det belopp för periodens totala vinster eller förluster i c (i) ovan, som ingår i resultatet och som är hänförligt till vinster eller förluster avseende de tillgångar och skulder som innehas per rapportperiodens slut, och en beskrivning av var dessa vinster eller förluster redovisas i rapporten över totalresultat.

Information om marknadsrisk ska lämnas enligt IFRS 7 p. 40-42. Enligt p. 40 ska känslighetsanalyser för varje typ av marknadsrisk lämnas. Om uppgifterna i känslighetsanalyserna inte är representativa för en inneboende risk i ett finansiellt instrument ska företaget ange detta och skälen till att känslighetsanalysen inte är representativ, IFRS 7 p. 42.

Exempel på situationer då en känslighetsanalys inte är representativ är när ett företag har ett stort innehav av en finansiell tillgång, som om det säljs i sin helhet, skulle ge ett lägre pris jämfört med det noterade priset för ett mindre innehav, IFRS 7 IG (Guidance on implementing) 37c. Om situationer som beskrivs ovan förekommer kan ett företag lämna information om a) värdepapperets beskaffenhet b) storleken på innehavet, exempelvis i förhållande till utgivna värdepapper c) effekten på resultatet om hela innehavet avyttras, och d) hur företaget säkrar risken, IFRS 7 IG 40.

Kapitaltäckning och intern styrning och kontroll

Enligt 2 kap. 1 § lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar (kapitaltäckningslagen) ska ett institut vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som motsvarar minst summan av kapitalkraven för kreditrisker, marknadsrisker och operativa risker beräknade i enlighet med bestämmelserna i kapitaltäckningslagen.

Ett kreditinstitut ska enligt 6 kap. 2 § LBF identifiera, mäta, styra, internt rapportera samt ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet skall härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll. Kreditinstitutet ska särskilt se till att dess kreditrisker, marknadsrisker, operativa risker och andra risker sammantagna inte medför att institutets förmåga att fullgöra sina förpliktelser äventyras. För att uppfylla detta krav ska institutet åtminstone ha metoder som gör det möjligt att fortlöpande värdera och upprätthålla ett kapital som till belopp, slag och fördelning är tillräckligt för att täcka arten och nivån på de risker som det är eller kan komma att bli exponerat för. Kreditinstitutet skall utvärdera dessa metoder för att säkerställa att de är heltäckande.

Enligt 6 kap. 4 b § LBF är det kreditinstitutets styrelse som ansvarar för att kraven 6 kap. 2 § LBF uppfylls. Av 6 kap. 5 § LBF framgår att styrelsen även ansvarar för att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att uppfylla kraven i 6 kap. 2 § LBF och för att i övrigt styra rörelsen. Dessa riktlinjer och instruktioner skall utvärderas och ses över regelbundet.

Ett kreditinstitut som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse omfattas av bestämmelserna i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2007:16) om värdepappersrörelse (värdepappersföreskrifterna).

Av 6 kap. 1 § värdepappersföreskrifterna följer att ett värdepappersföretag ska ha aktuella och lämpliga interna kontrollmekanismer som ska säkerställa att

beslut och rutiner följs på alla nivåer inom värdepappersföretag. Vidare ska värdepappersföretaget anställa personal med den kompetens och kunskap som krävs för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter, samt ha en aktuell och effektiv intern rapportering och spridning av information internt i företaget.

Av 6 kap. 11 § värdepappersföreskrifterna framgår att ett värdepappersföretag ska ha aktuella och lämpliga riktlinjer och rutiner för riskhantering i syfte att identifiera de risker som finns i dess verksamhet, metoder och system, dels vid behov fastställa den risknivå som det kan acceptera. Värdepappersföretaget ska vidare anta effektiva rutiner, metoder och mekanismer för att hantera de risker som finns i dess verksamhet, metoder och system. Värdepappersföretaget ska även kontrollera att dessa riktlinjer och rutiner är lämpliga och effektiva, samt kontrollera att företaget och dess relevanta personer följer dessa rutiner, metoder och mekanismer.

Enligt 6 kap. 12 § värdepappersföreskrifterna ska ett värdepappersföretag ha en funktion för riskhantering som arbetar oberoende. Funktionen för riskhantering ska implementera de riktlinjer och rutiner som avses i 11 § samt tillhandahålla rapporter och råd till företagsledningen enligt 7 §.

Enligt 9 § Finansinspektionen allmänna råd (FFFS 2000:10) om hantering av marknads- och likviditetsrisker i kreditinstitut och värdepappersbolag (Finansinspektionens allmänna råd om marknadsrisker) bör en från positions-tagande enheter oberoende marknadsvärdering av finansiella instrument ske på daglig basis för handelslager.

Ingripande

Enligt 15 kap. 1 § LBF ska Finansinspektionen ingripa om ett kreditinstitut har åsidosatt sina skyldigheter enligt LBF, andra författningar som reglerar institutets verksamhet, dess bolagsordning eller andra interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar institutets verksamhet. Ingripande sker genom att Finansinspektionen utfärdar föreläggande att inom viss tid begränsa rörelsen i något avseende, minska riskerna i den eller vidta någon annan åtgärd för att komma till rätta med situationen, förbud att verkställa beslut eller genom anmärkning. Om överträdelsen är allvarlig ska institutets tillstånd återkallas eller, om det är tillräckligt, varning meddelas. Finansinspektionen kan avstå från ingripande om överträdelsen är ringa eller ursäktlig, om institutet gör rättelse eller om någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot institutet som bedöms tillräckliga. Motsvarande bestämmelse avseende värdepappersinstitut finns i 25 kap. 1 § LV.

Enligt 4 kap 12 § tredje stycket lagen (2004:46) om investeringsfonder ska ett tillstånd att registreras som förvaltare av fondandelar återkallas om ett villkor för tillståndet har åsidosatts och avvikelsen är betydande eller om förutsättningarna för tillståndet inte längre uppfylls.

Bilaga 4

Bankens hantering av tradingportföljen i ett redovisningsperspektiv

Brister i bankens värderingsteknik

I utredningen har framkommit att banken per den 31 december 2009 har gjort bedömningen att marknaden inte varit aktiv för ca 98 procent av alla derivat-instrument i tradingportföljen. Vidare har banken för ca 70 procent av derivatportföljen använt en värderingsteknik som innehåller data som inte varit observerbara på en marknad, dvs. nivå 3 i ”verkligt värdehierarkin”.

Banken hävdar i sitt yttrande att de noterade och handlade priserna inte varit representativa eftersom frekvensen i handeln och volymerna som handlats enligt bankens bedömning varit liten. Banken anser samtidigt att de tillämpade värderingsteknikerna ryms inom regelverket eftersom tradingavdelningen tillämpat en ”going concern”-princip, dvs. med antagandet om en ordnad avveckling av instrumenten istället för tvångsförsäljningar eller transaktioner på oförmånliga villkor. Finansinspektionen har inte någon indikation på att de transaktioner som skett skulle vara tvångsförsäljningar eller transaktioner som skett till oförmånliga villkor på annat sätt. Bankens påpekande att tradingavdelningen drivs enligt ”going concern” principen är därför inte relevant för frågan om en redovisningsmässigt riktig värdering skett. Att frekvensen i handeln och volymerna som handlats varit liten är enligt International Accounting Standards Board (IASB) inte i sig ett bevis för tvångsförsäljningar (IASB Expert Advisory Panels skrift ”Measuring and disclosing the fair value of financial instruments in markets that are no longer active”). De noterade och handlade priserna representerar inte heller vad banken skulle erhålla vid en tvångsförsäljning av sina instrument, eftersom detta pris med största sannolikhet skulle vara mycket lägre än de noterade priserna.

För större delen av de instrument som banken placerat i nivå 3 har Finansinspektionen noterat att det finns marknadsinformation avseende volatiliteten i form av köp- och säljkurser, noterade varje handelsdag under 2009 och första kvartalet 2010.

Om det för ett instrument finns noterade köp- och säljkurser som inte avviker markant från varandra är detta enligt Finansinspektionens uppfattning en indikation på att det råder balans mellan utbud och efterfrågan och priserna kan representera ett verkligt värde på instrumentet. Även om skillnaden skulle vara stor anser Finansinspektionen att även mittkursen utgör en indikation på ett representativt pris.

Finansinspektionen har även noterat att det i vissa fall finns observerbara aktuella marknadstransaktioner i samma instrument som genomförts nära tid-

punkten för årsbokslut 2009 och rapporten för första kvartalet 2010. Banken har inte använt faktiska transaktioner i samma instrument som bas för värderingen trots att det funnits sådana transaktioner.

Finansinspektionen bedömer att banken har avvikit från IAS 39 punkt 48 A vid värderingen av en stor del av instrumenten värderade i nivå 3 genom att inte använda marknadsinformation i så hög grad som möjligt. Det innebär även att reglerna i 4 kap. 14 a § ÅRL, andra stycket (hänvisning från 4 kap. 1 § ÅRKL) inte tillämpats korrekt.

Att banken inte har tillämpat IAS 39 p. 48 A innebär vidare att banken inte följt 2 kap. allmänna råd 1 redovisningsföreskrifterna. Genom att inte följa redovisningsföreskrifterna finner Finansinspektionen att banken inte följt god redovisningssed och har därmed även brutit mot 2 kap. 2 § ÅRKL som hänvisar till 2 kap. 2 § ÅRL. Avvikelsen har varit resultatpåverkande.

Kalibrering av värderingstekniken

Finansinspektionen konstaterar att banken inte heller har gjort en kalibrering av värderingstekniken i enlighet med IAS 39 p. 48 A. Detta gäller samtliga värderingar som gjorts i nivå 3 i värderingshierarkin. Banken har bekräftat att någon kalibrering av värderingstekniken inte har gjorts. Banken påstår dock att den ändå indirekt gjort en viss bedömning av den värderingsteknik som använts i samband med att riskavdelningen kontrollerat de värderingar som gjorts. Banken anser även att optioner med lång löptid där förekommande priser avser mycket låga volymer inte är representativa för ett verkligt värde. Banken har därför inte utvecklat någon modell för kalibrering.

Finansinspektionens utredning visar dock att riskavdelningens bedömningar inte baserats på de observerbara aktuella marknadsdata som funnits tillgängliga trots att IAS 39 p. 48 A tydligt anger att värderingsteknikens giltighet ska prövas mot observerbara marknadsuppgifter. Banken har därmed inte följt reglerna i IAS 39 p. 48 A, vilket i sig innebär att banken inte följt 2 kap. allmänna råd 1 redovisningsföreskrifterna. Banken har alltså inte följt god redovisningssed och har därmed även brutit mot 2 kap. 2 § ÅRKL som hänvisar till 2 kap. 2 § ÅRL. Avvikelsen har varit resultatpåverkande.

Redovisning av dag 1-resultat

Som framgår ovan har banken värderat merparten av sin tradingportfölj med en värderingsteknik som bygger på icke observerbara marknadsdata (nivå 3 i verkligt värdehierarkin). Banken anger i årsredovisningen för 2009 att ”det eventuella resultat som kan komma att uppstå vid värdering enligt teoretiska modeller när ett finansiellt instrument redovisas i rapporten över finansiell ställning för första gången, så kallat ’dag 1-resultat’, redovisas direkt i resultatet”. Detta är enligt Finansinspektionens bedömning ett felaktigt sätt att redovisa. Dag 1-resultat avseende instrument i nivå 3 får enligt IAS 39 inte resultatföras vid det första redovisningstillfället. I normalfallet ska det i stället

periodiseras över instrumentets löptid. Banken har medgett att någon periodisering inte har skett och angett att orsaken till det är att det saknats systemstöd för att beräkna resultateffekten och periodisera denna. Banken har därmed inte följt reglerna i IAS 39 VT 76, VT 76 A och BC 104, vilket innebär att banken inte följt 2 kap. allmänna råd 1 redovisningsföreskrifterna. Banken har därmed inte följt god redovisningssed och har därmed även brutit mot 2 kap. 2 § ÅRKL som hänvisar till 2 kap. 2 § ÅRL. Avvikelsen har varit resultatpåverkande.

Upplýsingar om risker och viktiga förhållanden

Finansinspektionen konstaterar att det saknas information i årsredovisningen bl.a. avseende en avstämning av in- och utgående balanser av värderingar till verkligt värde kategoriserade i nivå 3 i hierarkin. Dessutom saknas upplýsingar enligt IFRS 7 p. 27 B c avseende bland annat periodens förändringar av nivå 3. Banken har därmed brutit mot IFRS 7 p. 27 B b–d.

Banken har i årsredovisningen för 2009 angett att marknaden inte är likvid p.g.a. storleken på bankens innehav av vissa derivatinstrument. Vid årsskiftet skulle hela innehavet troligen inte kunna avyttras på kort tid alternativt avyttras till ett sämre pris än det noterade priset och det redovisade värdet. Banken hävdar att den information som lämnats i årsredovisningen not 20 om en känslighetsanalys av nivå 3, innebär att det inte varit erforderligt att lämna upplýsingar enligt IFRS 7 p. 42. Av not 20 framgår bl.a. att en volatilitetsförändring om +/- 5 procentenheter ger en resultatförändring om +/- 55 miljoner kronor. I noten anges att "Känslighetsanalysen syftar till att åskådliggöra resultateffekten som uppstår vid förändring av antagen volatilitet, en s.k vega-analys. Analysen baseras på vega för de instrument som har värderats med värderingsteknik (nivå 3)." Finansinspektionen anser dock att uppgifterna i denna känslighetsanalys samt informationen i not 21 inte är tillräckliga för att en läsare ska förstå prisrisken på grund av optionsportföljens storlek och den illikvida marknaden för vissa derivatinstrument. Av not 21 framgår bl.a. att marknadsrisken i bankens handelslager per den 30 december 2009 uppgick, vid fullt utnyttjande av gällande mandat till maximalt 161 (62) miljoner kronor vid en kursrörelse om 10 procent. P.g.a. storleken på skillnaden mellan bankens redovisade värde på instrumenten och det värde som banken skulle få vid en avyttring av samtliga instrument på balansdagen anser Finansinspektionen att en kvantitativ upplýsing om effekten på resultatet vid en sådan avyttring varit befogad och nödvändig. Detta för att en läsare ska kunna förstå hela den inneboende marknadsrisken i derivatinstrumenten. Banken har inte lämnat denna upplýsing. Finansinspektionen konstaterar därför att banken inte har lämnat tillräckliga upplýsingar om inneboende risker i finansiella instrument, vilket krävs om sådana risker inte åskådliggörs i den information som lämnas enligt IFRS 7 p. 40.

Därmed har banken inte, enligt Finansinspektionen, följt gällande regler i IFRS 7 p. 42, vilket i sig innebär att banken inte följt 2 kap. allmänna råd 1 redovisningsföreskrifterna. Genom att inte följa redovisningsföreskrifterna

finner Finansinspektionen att banken inte följt god redovisningssed och därmed även har brutit mot 2 kap. 2 § ÅRKL som hänvisar till 2 kap. 2 § ÅRL.